

Aktiverande styrdokument

Beslutsfattare:
Kommunfullmäktige

Dokumentansvarig:
Idrotts- och fritidsnämnden

Datum:
2024-06-17

Diarienummer:
KSN-2024-00875

Idrottspolitiskt program

Översiktsplan

Mål och budget

Verksamhetsplaner och affärsplaner

Program

Handlingsplaner och övriga planer

Inledning

Uppsalas idrottspolitiska program utgår ifrån att idrotten är en viktig och grundläggande del i vårt samhälle. Det är ett samhällsfält som påverkar många andra verksamheter och samhällsstrukturer.

Möjligheterna till en aktiv fritid är en välfärdsfråga och utgör en starkt bidragande faktor för god folkhälsa och livskvalitet liksom för kommunens attraktivitet. I Uppsala är jämlika och jämställda förutsättningar för idrott därför en självklar del av samhällsplaneringen på alla nivåer och i alla skeden. Det en viktig uppgift för idrottspolitiken att verka för alla människor oavsett ålder, kön, var man bor, vilken bakgrund och övriga livsbetingelser man har.

Idrottspolitiska programmet är ett kommunövergripande program som beskriver Uppsala kommuns långsiktiga arbete med idrottsfrågor utifrån ett tydligt samhälls- och folkhälsoperspektiv där föreningar och övriga aktörer är viktiga parter.

Programmet sätter ramarna för insatser och prioriteringar inom kommunens arbete för att få en aktiv och levande kommun, och det lägger grunden för kommunens samverkan med externa parter inom det lokala civilsamhället i frågor som rör programmets område.

I detta program hanteras idrott som en bland fler fritidsaktiviteter. Därför ska, när begreppet fritid används, idrott alltid läsas in i sammanhanget. Idrott används som uttalat begrepp då dess särart på något sätt motiverar detta.

Syfte

Idrottsprogrammet syftar till att utveckla och tydliggöra Uppsala kommunkoncerns arbete med idrott utifrån samhällsbyggnad, folkhälsa, jämställdhet, jämlikhet, inkludering och tillgänglighet. Programmet anger mål för idrottspolitiken och pekar ut områden där kommunkoncernen behöver stärka sitt arbete.

Omfattning

Programmet vänder sig till hela kommunkoncernen, både nämnder och bolagsstyrelser och ska verka styrande i planering, budgetering, uppföljning och i genomförande av verksamhet. Programmet kompletteras med en handlingsplan som visar på vilka prioriterade åtgärder som ska genomföras för att bidra till måluppfyllelse.

Uppsala kommuns idrottspolitik gäller *alla* kommuninvånare liksom i princip *alla* typer av fritidsaktiviteter som syftar till en aktiv och hälsofrämjande fritid. Kommunens åtgärder ska leda till balans när det gäller förutsättningarna för en aktiv och hälsobefrämjande fritid mellan

- flickor och pojkar, kvinnor och män
- hbtqi-personer
- idrotts- och andra fritidsaktiviteter
- förenings- och egenorganiserade aktiviteter
- stad och landsbygd
- oavsett utövarens funktion, ekonomi och bakgrund.

Uppsala kommuns idrottspolitiska program berör många typer fritids- och friluftaktiviteter. Dessa frågor styrs också genom andra kommunala styrdokument så som kulturpolitiskt program, parkplan, översiktsplan, program för äldrevänlig kommun och biblioteksplan. Viktiga förutsättningar är också arbetet för att främja tillgängliga och trygga offentliga platser, lokaler och anläggningar, vilka styrs inom ramen för den fysiska planeringen, lokalförsörjningsprocessen och kommunens trygghetskapande arbete, bland annat genom program för trygghet, säkerhet och brottsförebyggande arbete.

I programmets styrning görs en avgränsning vad gäller särskilda frågor för elitidrott. Dessa styrs i första hand genom Uppsala kommuns program för elitidrott.

Ansvar, genomförande och spridning

Frågor kring idrott och fritid är en angelägenhet för flera av Uppsala kommuns nämnder och bolagsstyrelser. Samsyn och samverkan mellan berörda parter är nödvändig för att genomföra programmet. Ytterst ansvarar nämnder och bolagsstyrelser för att programmet implementeras och att målen beaktas i planering och uppföljning. Idrotts- och fritidsnämnden ansvarar för den interna samordningen av programmets genomförande och spridning i kommunkoncernen.

Definition och begrepp

Agenda 2030 – Är en FN beslutat agenda som syftar till att år 2030 uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomisk hållbar utveckling världen över. Agenda 2030 innehåller 17 globala mål.

Alla – Med ”*alla* Uppsalabor” avses *alla* som bor, verkar och vistas i Uppsala kommun utan åtskillnad av något slag på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Anläggning – En plats eller lokal särskilt iordningställd och avsedd för ett eller flera särskilda syften med inriktning på idrott (träning och tävling) eller för andra fritidsaktiviteter.

Barnkonventionen – FN:s konvention om barnets rättigheter är grunden för vårt arbete med att säkerställa att barns rättigheter tillgodoses

Barnrättsperspektiv – Begrepp som lyfter in både:

- barnperspektivet (vuxen ser utifrån barnets bästa)
- barnets perspektiv (utifrån barnets ögon)

Folkhälsa – Folkhälsa är ett mått på befolkningens samlade hälsotillstånd. Det övergripande målet med folkhälsa är att ”skapa samhälleliga förutsättningar för god hälsa på lika villkor för hela befolkningen”.

Fritid – definierar Uppsala kommun som:

- Den *tid* människan själv bestämmer över val av aktiviteter, vilka inte är nödvändiga på grund av fysiologiska, ekonomiska eller andra sociala tvång

Hållbarhet - Grundar sig i Agenda 2030 som syftar till en hållbar utveckling.

- **Social hållbarhet** – Att sträva mot ett samhälle där grundläggande mänskliga rättigheter uppfylls. Uppsala ska vara en kommun som är trygg, inkluderande och välkomnande.
- **Ekonomisk hållbarhet** – Motverka fattigdom utan att påverka social eller ekologisk hållbarhet negativt. Uppsala kommun ska ha en jämställd och hållbar ekonomi som tar ansvar för kommande generationer.
- **Ekologisk hållbarhet** – Uppsala stad och landsbygd ska växa genom ett hållbart samhällsbyggande. Därigenom bistår kommunen hushållandet av resurserna så de räcker till kommande generationer.

Idrott – ”Fysisk aktivitet som vi utför för att kunna prestera mera, ha roligt och må bra”

Idrottsrörelsen – Den till Riksidrottsförbundet anslutna föreningsorganiserade, medlemsbaserade och ideella organisationen med folkrörelseförankring så som enskild förening, föreningsallians eller förbund på distriktsnivå. Inom idrottsrörelsen används olika begrepp för hur verksamhet inriktas eller utformas. Dessa begrepp har tydlig koppling till elitidrotten, men hör inte alltid hemma i träning och breddidrott och/eller hos barn och unga eller hos friluftsidrotterna. Även demokratiska föreningar utanför Riksidrottsförbundets organisation som ordnar friluftaktiviteter, friluftsidrott och annan idrott, vanligen av ren motionskaraktär, är i vidare bemärkelse också del i folkrörelsen kring idrott och fritid.

Jämställdhet – är när flickor/kvinnor och pojkar/män har samma möjligheter att påverka sina egna liv och samhället.

Jämlikhet – Fördela resurser jämt över flera olika grupper.

Livskvalitet – Är att stärka den psykiska, sociala och fysisk hälsan för alla i kommunen och låta detta genomsyra alla områden inom idrotts- och fritidslivet.

Parasport - Är ett samlingsbegrepp för idrott för personer som har en funktionsnedsättning.

Förutsättningar för en aktiv, hälsofrämjande idrott och fritid

Folkhälsoarbete

Det övergripande nationella målet för folkhälsoarbetet i Sverige är "att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen". I regeringsförklaringen 2014 uttalades även det långsiktiga målet för det folkhälsopolitiska arbetet att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. För att underlätta arbetet med att uppnå folkhälsopolitikens övergripande mål utvecklades i propositionen Mål för folkhälsan (prop. 2003/03:35) en samlad målstruktur med elva målområden där några är betydande för ett idrottspolitiskt program:

1. **Delaktighet och inflytande**
2. **Ekonomiska och sociala förutsättningar**
3. **Barns och ungas uppväxtvillkor**
4. Hälsa i arbetslivet
5. Miljöer och produkter

6. Hälsöfrämjande hälso- och sjukvård
7. Skydd mot smittspridning
8. Sexualitet och reproduktiv hälsa
- 9. Fysisk aktivitet**
10. Matvanor och livsmedel
- 11. Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel.**

Kommunens arbete med jämlik hälsa

Kommunens ansvar för folkhälsoarbetet innefattar främst grundläggande och lokal samhällsservice, det vill säga merparten av de välfärdstjänster som påverkar människors hälsa genom hela livet. Samhällsplanering och miljö- och hälsoskydd ligger också inom det kommunala ansvaret. Fritid och kultur är delar som för kommunen tillhör frivilliga uppgifter, men som är viktiga i ett hälsofrämjande arbete inte minst utifrån stadsplanering.

Möten mellan människor främjar integration, känsla av gemenskap och minskar känslan av utanförskap vilket är viktiga folkhälsoaspekter. Kommunala verksamheter som bedriver verksamhet på fria tiden i olika former är viktiga för folkhälsan tillsammans med civilsamhället och i arbetet med den fysiska planeringen.

Hälsofrämjande stadsplanering

Hur vi planerar och utformar vår kommun påverkar många av våra medvetna och omedvetna beteenden. Människor som bor i områden som underlättar rörelse och fysisk aktivitet är betydligt mer aktiva än de som bor i områden som inte har samma tillgång till rörelse och fysisk aktivitet.

Den fysiska planeringen ska beakta behovet av ytor, platser och särskilda anläggningar för idrotts- och fritidsaktiviteter liksom möjligheten till vistelse i park och natur. Det handlar om att planera människors fysiska och sociala livsmiljö utifrån ett miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart perspektiv. Bostadsområden ska erbjuda närhet till parker och gröna sammanhängande stråk för att möta de boendes behov av utomhusvistelse och rekreation. Liksom ytor och platser för lek och egenorganiserade aktiviteter och möten.

Barn och unga har ofta sämre förutsättningar att delta och påverka sin vardag och samhällets utveckling än vuxna. Därför är det viktigt att kommunen tar vara på barn och ungas engagemang och ge dem möjlighet att komma till tals. När vi bygger hållbara och hälsosamma samhällen behöver barnperspektivet finnas med redan i ett tidigt skede. Längre in i processen är det önskvärt att involvera barnens värde genom dialoger med barn och unga.

Att skapa en attraktiv och tillgänglig infrastruktur som främjar gång, cykel och kollektivtrafik har flera fördelar. Det är ett hållbart sätt att öka Uppsalabornas rörelse och fysiska aktivitet och det bidrar till minskat bilåkande. Aktiv transport till idrott och fritid är en viktig del i det hälsofrämjande arbetet liksom i att kunna uppfylla kommunens klimat- och miljömål. Det ska vara enkelt att göra hållbar och aktiv transport till ett förstahandsval för resor till idrott och fritid. Särskilt barn ska vara trygga och fria att kunna ta sig till aktiviteter på egen hand i så hög utsträckning som möjligt. Utformning och lokalisering av anläggningar, liksom en säker trafikmiljö, ska underlätta detta.

Planering på olika nivåer

Planering som säkerställer de fysiska förutsättningarna för att utöva idrotts- eller andra fritidsaktiviteter sker i översiktsplan, detaljplan och lokalförsörjningsplan.

Behov av olika idrottsanläggningar styrs utifrån dels skolans behov av idrottshallar, dels utifrån idrottens behov av flexibla och tillgängliga anläggningar. Vissa idrottsaktiviteter kräver komplexa och kostnadskrävande anläggningar, vilka bara finns i ett begränsat antal. Hit hör till exempel; ishallar, simhallar och anläggningar för motorsport. Andra anläggningar behöver inte kosta lika mycket och finns därför i större antal och med bra spridning i kommunen. För att få en bra behovsbild krävs det god kännedom om trender inom idrottsområdet, antal utövare per idrott samt hur dessa påverkar anläggningsbehovet.

Lokalförsörjningsplan

För att säkerställa dagens och framtidens utmaningar på bästa sätt tas en lokalförsörjningsplan för idrotts- och fritidsanläggningar fram. I arbetet att ta fram lokalförsörjningsplanen vägs verksamheterna och invånarnas behov samman med olika perspektiv och ekonomiska överväganden för att säkerställa ändamålsenliga lokaler. Lokalförsörjningsplanen revideras och utvecklas löpande utifrån nya stadsdelar, befolkningsutveckling, trender inom idrotts-, kultur- och fritidsområdet med Uppsalabornas behov som grund.

Planen ska säkerställa hållbarhetsaspekterna vilket innebär bland annat att beakta regionala lösningar i samverkan med närliggande kommuner. Det innebär också att ta hänsyn till jämställdhets- och jämlikhetsaspekten vid planering av anläggningar så att frågan ställs; för vem bygger vi nu – flickor och kvinnor eller pojkar och män eller både och?

Tillgänglighet och trygghet

Tillgängligheten är avgörande för människans möjlighet att kunna använda en anläggning. Möjligheten att kunna ta sig till den plats där man vill göra något med sin fria tid är en annan grundläggande förutsättning. Den fysiska tillgängligheten handlar om att *kunna*, medan säkerhet och trygghet handlar om *viljan* att besöka och använda en viss plats eller miljö. Frågor om fysisk tillgänglighet i det offentliga rummet hanteras i planeringen av den fysiska miljön och följer till stor del lagkrav.

Ägande och drift av lokaler och anläggningar

Både kommun, föreningar och andra aktörer kan vara ägare och drifthållare för idrotts- och fritidsanläggningar. Det är viktigt att Uppsala kommun uppmuntrar och stödjer blandade ägar- och driftformer när det gäller idrotts- och fritidsanläggningar. Generellt har kommunen ett större ansvar för ägande och drift särskilt utifrån bredd- och motionsidrott och synnerhet av barn- och ungdomsidrott, fysisk aktivitet för äldre samt personer med funktionsnedsättning.

Kommunens stöd för anläggningar

Uppsala kommun gör sina egna anläggningar tillgängliga för föreningar och enskilda genom subventionerade hyreskostnader samt genom särskilda former för anläggningsbidrag till föreningsdrivna anläggningar.

Subventionerade hyreskostnader genom de så kallade markeringsavgifterna ska göra det möjligt för föreningar och enskilda Uppsalabor att vara aktiva och därigenom främja folkhälsa och välbefinnande.

Utemiljöer, friluftsområden och naturreservat och parker

I Uppsala kommun är närhet till natur och friluftsliv en viktig tillgång för rekreation och upplevelser. Friluftsliv är viktig både för hälsa, välbefinnande och naturförståelse. Naturen ska vara tillgänglig för alla, allemansrätten ger en unik möjlighet för alla att röra sig fritt i naturen. Den gröna infrastrukturen har en viktig betydelse som samlingsplatser nära bostaden för de som inte kan ta sig längre ut i naturen. Det är också i våra parker som flertalet spontanidrottsanläggningar finns.

I Uppsala finns det goda möjligheter till friluftsliv året runt vilket gör att personer med olika intressen och åldrar kan utföra friluftaktiviteter. Uppsala erbjuder naturområden med skid- och motionsspår samt andra anläggningar som lämpar sig för exempelvis mountainbike och frisbeegolf. I kommunen finns också vatten som passar för bad eller segling och paddling samt vinteraktiviteter som skridsko- och skidåkning på våra sjöar.

Livskvalitet

Enligt WHO är livskvalitet ett mått på människans uppfattning av sitt fysiska, psykiska och sociala välbefinnande i förhållande till egna mål, förväntningar, värderingar och intressen. Med denna definition blir det en personlig upplevelse som påverkas av förändringar i livssituationen och som varierar över tid. Även om individens hälsa har stor betydelse för livskvaliteten, spelar andra delar av tillvaron också stor roll, som familj och vänner, arbete och *fritid*, ekonomi och andra faktorer.

Kommunen kan bidra till Uppsalabornas livskvalitet genom att erbjuda ett brett idrotts- och fritidsutbud så att alla ges förutsättningar till en meningsfull, utvecklande och hälsofrämjande fritid. På så sätt bidrar kommunen till att stärka människans sociala, psykiska och fysiska hälsa.

Värdet av fritiden

En del i kommunens investeringar i byggandet av ett hållbart samhälle är att främja en aktiv fritid. Med detta avses att ge människor förutsättningar att kunna ägna sig åt något man tycker om. Att få umgås, röra på sig och ha roligt betyder mycket för den enskilde och för folkhälsan i stort.

Möjligheten till en aktiv fritid är lika viktig i alla livets faser där valen av aktivitet är en fråga om vad vi vill göra, likväl som vad vi kan göra. Ekonomiska, sociala, kunskapsmässiga och fysiska förutsättningar är liksom ålder, kön och kulturell bakgrund viktiga faktorer för de val vi gör.

Socialt hållbart samhälle

När människor ges möjlighet till en aktiv fritid ökar det sociala sammanhanget även utanför aktiviteten. Sociala sammanhang har flera positiva effekter bland annat att fler deltar i övriga samhället så som skola och arbete.

Kommunens arbete med förutsättningar för en aktiv fritid i Uppsala görs utifrån ett tydligt *samhälls- och folkhälsoperspektiv*. Det betyder att samlade insatser på området

ska ligga i linje med kommunens vision och hållbarhetsmål. Uppsala ska vara en välmående och hållbar kommun både på individnivå och som kommun.

Fritiden som en rättighet

Rätten till fritid och idrott finns tydligt angiven i internationella överenskommelser vilka Sverige har anslutit sig till:

- FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna (*art. 24*)
- FN:s konvention om barnets rättigheter (*art. 31*)
- FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (*art. 7*)
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (*art.30*).

Fritiden som en kommunallag

Idrott och fritid är *inte* en del av kommunen lagstadgade ansvar, utan är för kommunen ett *frivilligt* verksamhetsområde. Varje kommun bestämmer själv om och hur mycket resurser man vill avsätta för området. Delar av kommunens lagstadgade ansvar, som kraven på översikts- och detaljplaner, är dock av *avgörande* betydelse för idrottens och fritidens förutsättningar.

Verksamhet och aktiviteter

Föreningsverksamhet som stöds av kommunen genom subventioner eller andra former av stöd ska präglas av de grundläggande värderingar som kommer i uttryck i *policy och riktlinje för samverkan med aktörer i föreningslivet och det fria kulturlivet*.

Andra aktörer

En del av vår fria tid använder vi till att ta del av tjänster eller besöker arrangemang som privata entreprenörer håller i. Exempel på sådana tjänster är lokaler och tjänster för fysisk aktivitet eller shoppingcentra, restauranger eller caféer. Även då privata näringsidkare svarar för såväl lokaler som tjänster eller verksamhet, så förutsätter det att kommunens fysiska planering på alla nivåer väger in de fritidspolitiska aspekterna.

Den mycket omfattande verksamhet som bedrivs på ideell basis under fritiden är av stort värde för de människor som deltar, men även för Uppsala kommun i ett samhällsperspektiv. Föreningar skapar med sin verksamhet förutsättningar för en meningsfull fritid, god hälsa, social tillhörighet och integration. De fyller också en viktig roll som demokratiförmedlare och välfärdsutvecklare.

Verksamhetsbidrag riktat till föreningslivet

Till föreningarnas grundläggande förutsättningar för att kunna bedriva verksamhet hör, vid sidan av det frivilliga engagemanget, tillgång till en plats, lokal eller anläggning samt pengar.

Uppsala kommun ger föreningslivet möjlighet att söka olika former av verksamhetsbidrag. Bidrag fördelas av flera olika nämnder till olika typer av verksamheter. Kontanta bidrag syftar till att underlätta för föreningarna att kunna erbjuda bra verksamhet till en kostnad som möjliggör för så många som möjligt att delta i verksamheten.

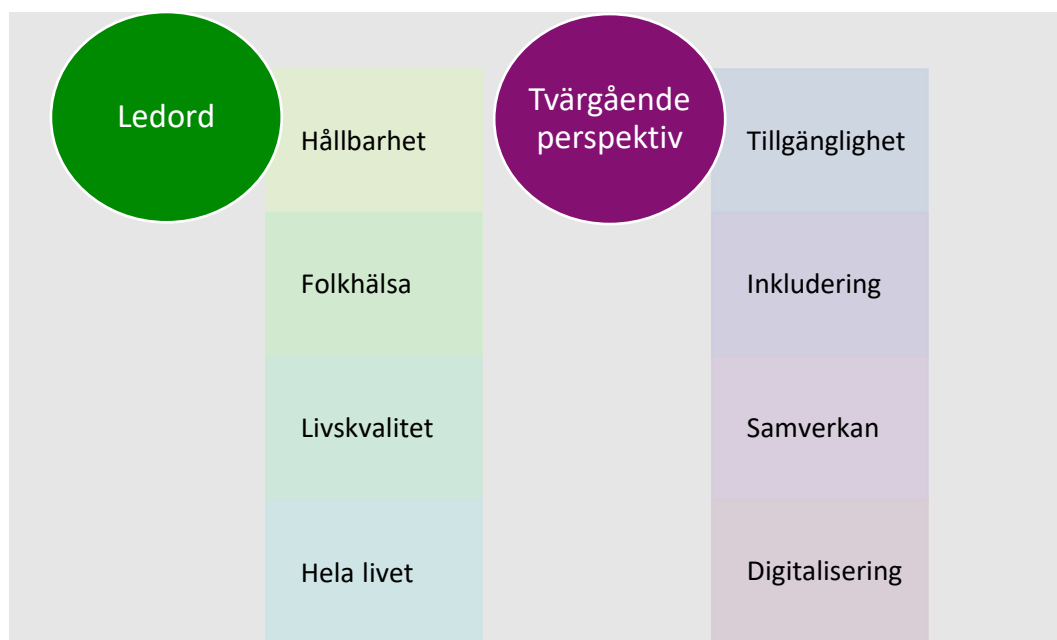
Målområden, ledord och tvärgående perspektiv

Det är viktigt att ett idrottspolitiskt program verkar för att alla människor i en kommun har en möjlighet att ta del av den idrott och aktiviteter kommunen erbjuder. Ålder, kön, var man bor, vilken bakgrund man ha eller våra olika förutsättningar ska inte vara ett hinder för det.

Uppsala kommuns arbete med idrott utgår från fyra målområden:

- Aktiv hela livet och ett livslångt idrottande
- Moderna föreningar engagerar
- Jämställdhet för en framgångsrik idrott
- Inkluderande idrott

Utifrån dessa målområden och de identifierade behoven i kommunens styrdokument Mål och budget har fyra ledord och fyra tvärgående perspektiv lyfts fram. Dessa avgränsas inte till ett eller flera målområden utan genomsyrar hela programmet.

Målområde 1. Aktiv hela livet och ett livslångt idrottande

Uppsala kommun ska ge möjlighet till att vara aktiv hela livet oavsett fritidsintresse och därmed underlätta för ett livslångt idrottande.

Att vara aktiv hela livet och ett livslångt idrottande handlar om att skapa förutsättningar så att alla Uppsalabor ska ha goda möjligheter och viljan att leva ett aktivt och hälsosamt liv. Detta görs genom att möjliggöra för barn, unga, vuxna och äldre att välja att vara fysiskt aktiva antingen i förening eller på egen hand under hela livet så ökar möjligheterna till att uppnå de uppsatta nationella målen för folkhälsan. Fysisk aktivitet och idrott har flera positiva effekter på människors hälsa.

Barn- och ungdomsföreningar är viktiga aktörer dels för att ge barn och unga en meningsfull fritid och för att ge barn och unga en grundläggande lära om demokrati. Detta ger varje barn goda förutsättningar för ett livslångt engagemang, god hälsa och delaktighet i det övriga samhället.

Uppsala kommuns idrottspolitik för aktivitet och idrott hela livet ska:

- Främja så att alla Uppsalabor, utifrån sina personliga förutsättningar och önskemål har en möjlighet till en meningsfull, utvecklande och hälsofrämjande fritid.
- Främja barn och ungas möjlighet att tidigt grundlägga goda levnadsvanor och deras rätt till idrott och fritidsaktiviteter.
- Främja möjlighet till ett aktivt liv oavsett ålder, kön eller funktion.
- Utveckla planeringen av det offentliga rummet för att möjliggöra fysisk aktivitet.

Arbeta främjande för att alla Uppsalabor har en möjlighet till en meningsfull, utvecklande och hälsofrämjande fritid

Idrotten ska ha en bredd som möter olika behov. Det ska det finnas ett idrottsutbud för alla oavsett ålder, kön, var man bor, vilken bakgrund eller funktion man har. Ett rikt föreningsliv och närhet till lekplatser, idrottsplatser, parker och grönområden är viktiga faktorer för livskvalitet och en hälsofrämjande fritid.

Kommunen säkerställer i stor utsträckning de fysiska förutsättningarna så att fysisk aktivitet, rekreation och naturupplevelser ska bidra till ökad livskvalitet och hälsa långt upp i åldrarna. Det sker genom planeringen på olika nivåer, från översiktsplan till detaljplaner och lokalförsörjningsplaner.

För att skapa förutsättningar för idrottande och en aktiv fritid utifrån behov, framtidens utmaningar och det Uppsalaborna ger uttryck för behöver kommunen ha omvärldsbevakning och regelbundet genomföra medborgardialoger. Kommunen ska vara öppen för och utveckla fler sätt till god kommunikation med medborgare, föreningar och andra initiativtagare.

Den digitala utvecklingen ska tas tillvara för att öka tillgänglighet till föreningar, natur- och fritidsutbud, bokningsbara anläggningar och aktiviteter.

Kontantstöd i form av föreningsbidrag ska användas för att underlätta för föreningar att erbjuda bra verksamhet till en kostnad som möjliggör för så många som möjligt att delta, inte minst verksamheter riktade till barn och unga.

Främja barn och ungas möjlighet att tidigt grundlägga goda levnadsvanor och deras rätt till idrotts- och fritidsaktiviteter

Barn och unga ska ha rätt till lek, vila och fritid och ska därför erbjudas möjligheter till en meningsfull fritid där deras behov och önskemål respekteras. Genom att implementera barnrättsperspektivet i utveckling av nya platser för idrotts- och fritidsaktiviteter så lockar det barn och unga till mer rörelse, vilket bidrar till en god hälsa över tid.

Barns lek är en del i barnets utveckling. I leken övas färdigheter så som balans, bollsinne, koordination, kondition, socialt samspel och mycket annat utan att det är en målmedveten träning. Att främja barns möjlighet till lek har därför stor betydelse för att öka intresset för rörelse och aktivitet, både ensamt och i samspel med andra. Genom lek och fysisk aktivitet ges barn och unga möjlighet att tidigt grundlägga goda levnadsvanor.

Inom idrottsrörelsen handlar aktiviteten inte bara om fysisk prestation och utveckling utan också att idrottsverksamheten ska bidra till psykisk, social och kulturell

utveckling. Demokratin ska främjas och verksamheter för barn och unga ska utgå utifrån barnrättsperspektiv, vilket innebär att barn och ungas bästa ska vara vägledande i alla beslut som rör idrotts- och fritidsaktiviteter.

Främja möjlighet till ett aktivt liv oavsett ålder, kön eller funktion

Det är av stor betydelse för människors vilja och möjlighet att ägna sig åt fysiska eller andra fritidsaktiviteter att det sker i människans närmiljö. I planeringen tar Uppsala kommun särskild hänsyn till behoven för mindre barn, äldre personer och människor med funktionsnedsättning för vilka närhet, trygghet och säkerhet är extra viktigt.

Genom att planera för multifunktionella och flexibla idrotts- och fritidsanläggningar utesluts ingen från att delta eller ta del av arrangemang utifrån sina behov och förutsättningar. Föreningar och enskilda ska erbjudas tider i tillgängliga och trygga anläggningar som stödjer deras idrottsliga behov likväl som de ska bidra till sociala mötesplatser och hållbarhet över tid. Arbetet ska även bidra till att föreningar i högre utsträckning ska kunna samnyttja lokaler inom och mellan olika föreningar.

Friluftsliv har stor betydelse för människors rekreation och hälsa och är en aktivitet som kan utföras långt upp i åldern. Uppsala kommun ska tillsammans med andra aktörer utveckla och stärka tillgängligheten för friluftsliv.

Utveckla planeringen av det offentliga rummet för att möjliggöra fysisk aktivitet

Offentliga platser som allmänna vägar, gator, torg, gång- och cykelvägar, parker och andra öppna ytor är platser där en stor del av den egenorganiserade fria tiden tillbringas. Andra platser iordningsställs för mer specifika ändamål som till exempel badplatser, naturreservat och friluftsområden med mera.

Planering och utformning av den offentliga miljön och av särskilda anläggningar ska ta hänsyn till den egenorganiserade aktiviteten. Det behövs ett kreativt och nytänkande sätt att utforma miljöer för att få en helhet som inkluderar många funktioner och spännande möjligheter till egen aktivitet eller evenemang.

De offentliga rummen ska vara tillgängliga, trygga och attraktiva platser för fysisk aktivitet, möten, vila, rekreation och natur- och andra upplevelser. Det ska finnas möjlighet att gå och cykla till aktivitet, skola och arbete vilket bidrar till rörelse och känsla av frihet likväl som en ökad hälsa. Strategiskt placerade lekplatser och parker kan bidra till den upplevda tryggheten genom att platsen blir befolkad stora delar av dygnet.

Målområde 2. Moderna föreningar engagerar

Uppsala kommun ska samverka med föreningar och andra aktörer i strävan att skapa bästa möjliga meningsfulla och stimulerande fritid, god hälsa och social tillhörighet.

Möjlighet till kontroll, inflytande och delaktighet i samhället har en betydelse för att uppnå en god och jämlik hälsa. Kommunen behöver därför ha rutin att genomföra dialoger med berörda föreningar vid anläggningsprojekt likväl som det är viktigt att föreningar blir bättre på att inkludera de som idag står utanför föreningsverksamhet.

Oavsett bakgrund, kön, ålder eller andra förutsättningar ska det vara enkelt och välkomnande att engagera sig. Därför behövs det moderna och levande föreningar som tar vara på människors engagemang och som inspirerar till delaktighet och social

samvaro, föreningar som i takt med omvärlden kan förändras och bidra till Uppsalas utveckling och tillväxt.

Föreningar är en viktig bas för demokratin och har en stor betydelse som mötesplats där Uppsalaborna kan utveckla sina sociala relationer. Det är viktigt att strukturen för idrotts- och fritidsaktiviteter kan bedrivas i lokala föreningar med en stark folkrörelseförankring och breddkaraktär.

Ideella föreningslivet har en central roll i samhällsutvecklingen och stor betydelse för många Uppsalabor, inte minst barn och unga. Föreningsidrott erbjuder fysisk aktivitet, social gemenskap och utveckling. Ideella föreningar samlar varje dag många ideella ledare som lägger mycket tid och kraft på att leda barn och unga så att de får en aktiv, rolig och stimulerande fritid.

Uppsala kommuns idrottspolitik för moderna föreningar ska:

- Främja och stötta föreningar som vill äga och/eller driva anläggningar.
- Främja föreningars engagemang och aktiviteter riktat till de som står längst ifrån idrottsföreningar.
- Främja och stötta föreningar i ledarutveckling, föreningsutveckling och nyrekrytering.

Främja och stötta föreningar som vill äga och/eller driva anläggningar

Att komplettera det utbud av idrottsanläggningar som kommunen själv äger och har driftansvar för med anläggningar som drivs av föreningar är en stor vinst för kommunen. Delvis utifrån att många av de föreningsdrivna anläggningarna är av den art som kommun själv har svårt att driva så som rid-, motor- och båtsportanläggningar likväl som racketsport och golf.

Genom driftbidrag till föreningar med egna anläggningar jämföras förhållandena mellan de föreningar som hyr in sig i en kommunal anläggning och föreningar med egen anläggning. Detta möjliggör för föreningar att hålla lägre deltagarkostnader för barn och unga. Därför är det viktigt att kontinuerligt analysera och utvärdera behov och efterfrågan i förhållande till kontanta bidrag och markeringsavgifter. Kommunen ska främja en samverkan med föreningslivet för skötsel och framtagande av kartor för att ge många tillgång till motion i naturen.

Främja föreningars engagemang och aktiviteter riktat till de som står längst ifrån idrottsföreningar

Samverkan, erfarenhetsutbyten och trygghetskapande aktiviteter gemensamt med föreningslivet är en del i arbete med hälsofrämjande insatser. Utveckling av föreningsverksamhet behöver ske så att föreningar i större mån kan ombesörja de som idag står längst ifrån idrottsföreningarnas verksamheter.

Föreningsaktiviteter ska utvecklas på så sätt att barn och unga ska ges möjlighet att delta utifrån sina förutsättningar och villkor. Det innebär att det behöver finnas föreningar som erbjuder ordinarie tränings- och tävlingsverksamhet likväl som öppna aktiviteter och utan krav på medlemskap till låg kostnad.

Kommunen ska främja insatser från föreningar som vill och kan engagera sig i särskilda satsningar för att öka tillgången till aktiviteter. Särskilt när samverkan som ger synergieffekter till allaktivitetshus, fritidslotsning, fritidsklubbar- och gårdar kan ske.

Främja och stötta föreningar i ledarutveckling, föreningsutveckling och nyrekrytering

Det är viktigt att de som engagerar sig i ideell föreningsverksamhet får stöd och kunskap i det arbetet. Uppsala kommuns mål är att föreningar ska erbjudas stöd och kunskap om hur man kan arbeta med föreningsutveckling, ledarutveckling och nyrekrytering. Kommunen ska gemensamt RF-SISU Uppland stötta föreningslivet med utbildningar för ledare och andra funktionärer.

Målområde 3. Jämställdhet för en framgångsrik idrott

Uppsala kommun ska aktivt arbeta för att erbjuda ett jämställt och jämlikt idrotts- och fritidsutbud, så att alla har tillgång till idrott, fritid och rekreation.

Det är viktigt ur ett samhälls- och hälsoperspektiv att flickor och kvinnor, pojkar och män ges samma förutsättningar att kunna välja vad de vill och kan göra på sin fria tid. Människans möjligheter i livet påverkas inte enbart av kön utan också vart man bor, vilken etnicitet, socioekonomisk bakgrund, sexuell orientering, funktionsförmåga och annat. Det är därmed en viktig utgångspunkt att se jämställdhetsarbete utifrån ett intersektionellt perspektiv.

För att nå jämställda och jämlika förhållanden behöver de strukturer och normer som råder inom kommunen genomlysas, särskilt avseende de ekonomiska resurser eller vilka förutsättningar som kommunen erbjuder.

I arbetet med att nå jämlika förhållanden ingår att skapa offentliga rum som upplevs trygga och tillgängliga. Det ingår också att tillsammans med föreningslivet arbeta för mer jämlika förhållanden mellan könen, för hbtqi-personer och att socioekonomiskt utsatta områden beaktas gällande jämställdhetsmålen, där särskilt flickor i större utsträckning inte inkluderas i idrottsaktiviteter.

Kommunens arbete för en jämställd idrott sker inom ramen för kommunens möjligheter att samordna, prioritera, signalera och genom regler och stödformer.

Uppsala kommuns idrottspolitik för jämställdhet för en framgångsrik idrott ska:

- Implementera jämställdhetsperspektivet i den fysiska planeringen.
- Sträva efter ett ökat antal lokala idrottsföreningar i idrottsvaga områden.

Implementera jämställdhetsperspektivet i den fysiska planeringen

Kvinnor upplever otrygghet i större utsträckning än män. Det är grundläggande och gynnar både kvinnor och mäns vardag när kommunen planerar områden som upplevs ljusa och trygga. Uppsala kommun ska därför planera idrottsytor i närhet till bostäder, kollektivtrafik samt gång- och cykelstråk. På så sätt ökar möjligheten för Uppsalabornas upplevda känsla för trygghet och tillgänglighet.

Uppsala kommun ska i det vi har rådighet över, säkerställa att resursfördelningen och markanvändningen gör att flickor och pojkar samt kvinnor och män har samma tillgång till idrotts- och fritidsytor och anläggningar och att de kan delta på lika villkor.

En del i det är vikten av att erbjuda ett fritidsutbud nära hemmet som kan stimulera till lek, spontanidrott och motion. Uppsala kommun ska erbjuda platser för fritidsutbud i det offentliga rummet där unga och gamla, flickor och pojkar möts över generationsgränserna. Även lokalisering av idrottsplatser och anläggningar enligt närhetsprincipen är viktig för levande stadsdelar och möjlighet till hållbart resande,

men även att säkerställa närhet till idrott och rekreation för de som bor i kommunens landsbygdsområden. Närhetsprincipen är också viktig ur en social aspekt, likväl som ur jämställdhetsaspekten.

Sträva efter ett ökat antal lokala idrottsföreningar i idrottssvaga områden

Idrottssvaga områden är områden där det finns utmaningar för föreningsidrotten. Det är ofta områden som är socioekonomiskt utsatta där människor har en begränsad ekonomisk möjlighet att delta på idrottsaktiviteter, det kan också finnas kulturella och sociala faktorer som påverkar deltagandet.

Utredningar som bland annat Riksidrottsförbundet har gjort påvisar att ungdomar, inte minst flickor, i socioekonomiskt utsatta områden i mindre utsträckning deltar i föreningsverksamhet. Genom att öka utbudet av lokala idrottsföreningar som ges rätt resurser ökar förutsättningen att barn och unga i dessa områden deltar i någon föreningsverksamhet, vilket även bidrar till att överbrygga segregationen i samhället.

Lokalt förankrade föreningar ger barn och unga en möjlighet att möta andra, byta erfarenheter och bilda en trygg gemenskap med människor från andra kulturer och generationer.

Målområde 4. Inkluderande idrott

Uppsala kommun ska erbjuda alla Uppsalabor tillgång till ett aktivt liv och aktivt arbeta utifrån ett inkluderande och normkritiskt förhållningssätt.

Uppsala kommuns strategi för inkluderande idrott och fritid utgår ifrån Riksidrottsförbundets *Strategi 2025* där inkluderande idrott handlar om att ta vara på möjligheter och undanröja hinder. Kommunen ska arbeta aktivt för att det ska finnas öppna och inkluderande lek-, fritids- och idrottsplatser. Kommunen ska även samverka med föreningar och förbund för att öka inkludering till föreningsaktiviteter.

Inkluderande och tillgängliga idrottshallar tilltalar en bredare målgrupp oavsett vilket kön, funktion, ålder eller vart man bor. Uppsala kommun ska erbjuda ett rikt utbud av föreningsidrott med låga trösklar där fokus ligger på lusten till rörelse och idrott för att uppnå jämlikt deltagande.

I en stad som växer så som Uppsala, behöver det byggas hållbart, modernt och multifunktionellt. Idrotts- och fritidsytor ska planeras för att kunna samnyttjas och tillgängliggöras för olika aktiviteter och utövare, exempelvis fler idrotter, fritidsklubbar, allaktivitetshus.

De idrottsmiljöer Uppsala kommun erbjuder ska byggas så de ger användarna, oavsett kognitiva och fysiska förutsättningar möjlighet att ta del av aktiviteter och gemenskap.

Uppsala kommuns idrottspolitik för inkluderande idrott ska:

- Främja för att parasport ska ges samma förutsättningar som annan idrott
- Främja för att nå de grupper där hälsan mest behöver förbättras.
- Aktivt arbeta för ett hållbart, modernt och multifunktionellt framtagande av nya idrottsplatser.

Arbeta främjande så att parasport ges samma förutsättningar som annan idrott

Personer med funktionsnedsättning har genomgående en lägre fysisk aktivitetsnivå jämfört med övriga befolkningen. Detta kan bero på flera olika orsaker så som ekonomi, tillgänglighet i anläggningen och närhet.

För att efterleva barnkonventionen och konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar, som bland annat säger: *barn med funktionsnedsättning ska ha lika rättigheter som andra barn att delta i lek, rekreation, fritidsverksamhet och personer med funktionsnedsättningar ska skyddas från diskriminering*, behöver de idrotts- och fritidsytor som planeras ge utrymme för idrottsgemenskapens rörelseglädje så att möjlighet till delaktighet på lika villkor ges. Kommunen behöver stärka och främja föreningsdrivna aktiviteter för personer med funktionsnedsättning. För det krävs god samverkan, kompetenshöjande insatser, tillgång till tillgängliga hallar och lokaler samt kommunikation och digitalisering.

Arbeta främjande för att nå de grupper där hälsan mest behöver förbättras

Att ha möjlighet och viljan att vara fysisk aktiv är en grundläggande rättighet. Fysisk aktivitet i enlighet med rekommendationerna med pulshöjande aktivitet på minst 150 minuter per vecka för vuxna och 60 minuter om dagen för barn och unga har många hälsofrämjande fördelar både fysiologiskt och psykologiskt. Här finns stora skillnader utifrån utbildningsnivå, födelseland och bostadsområde. I områden med ett lågt deltagande i idrottsföreningar behöver stärkande insatser göras, vilket är viktigt ur ett folkhälsostrategiskt arbete. En ökad delaktighet i föreningslivet bidrar både till en ökad fysisk aktivitet och en förbättrad integration i det svenska samhället.

Uppsalas idrottsutbud ska erbjudas ur ett normkritiskt synsätt. Det betyder att hbtq-personer ska ges förutsättningar att kunna ta del av och delta utifrån sina behov. Kommunen behöver kontinuerligt utmana de normer och maktstrukturer som råder genom att signalera via regler och olika stödformer både i föreningsarbete och utformning av idrottsytor.

Aktivt arbeta för ett hållbart, modernt och multifunktionellt framtagande av nya idrottsplatser

Uppsalas utveckling ska ske utifrån ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart samhällsbyggande. De idrottsanläggningar som planeras och byggs ska vara kvalitativa och erbjuda flerfunktionella lösningar. Detta skapar ett mervärde för Uppsalabor likväl för kommunen.

Det är viktigt att de platser kommunen erbjuder Uppsalaborna för rekreation, lek, rörelse och idrott ses som samlingsplatser för olika typer av möten över generationsgränser. Det är där möjlighet till aktivitet ges, där gemenskap skapas och det är så vi erbjuder möjligheter till ett inkluderat samhälle.

Uppföljning

Idrotts- och fritidsnämnden är ansvarig för programmet och har därmed det övergripande ansvaret för uppföljning och utvärdering. Alla nämnder och bolagsstyrelser ska redovisa resultat av sitt arbete med att uppfylla de uppställda målen till kommunstyrelsen i enlighet med ordinarie processer. Idrotts- och fritidsnämnden följer upp program och handlingsplan i ordinarie programuppföljning. Revidering ska ske i gemensam beredning.

Relaterade dokument

- Mål och budget
- Biblioteksplan för Uppsala kommun
- Kulturpolitiska programmet
- Riktlinjer för lekmiljöer på allmän plats
- Riksidrottsförbundets *Strategi 2025*
- Parkplan
- Program för elitidrott
- Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning
- Program för trygghet, säkerhet och brottsförebyggande arbete
- Program för äldrevänlig kommun
- Översiktsplan